



معرفی میدان شاه‌دیز واقع در دریای خزر

تهیه‌کننده: خاطره امیریان • شرکت نفت خزر

مقدمه



شکل-۱ موقعیت میدان شاه‌دیز در دریای خزر

جنوبی. طول خط‌لوله‌ی گاز طبیعی شاه‌دیز ۶۹۲ کیلومتر است که از این میدان در دریای خزر و در نزدیکی باکو در جمهوری آذربایجان آغاز شده و در ارزروم ترکیه خاتمه می‌یابد. در اواخر سال ۲۰۱۳ میلادی، کنسرسیوم توسعه‌ی میدان شاه‌دیز اعلام کرد که برای فاز دوم توسعه‌ی این میدان قرارداد جدیدی به ارزش ۳۶۵ میلیون

و ترکیه فراهم کرده است. بر اساس آمارهای شرکت بریتیش پترولیوم، از اواخر ۲۰۰۶ تا پایان ۲۰۱۰، تقریباً ۴۹/۷ میلیون بشکه میعانات گازی این میدان به بازارهای جهانی صادر شده است.

بنا بر اعلام این شرکت، حجم گاز تولیدی از شاه‌دیز در سال ۲۰۱۲ میلادی ۷/۷۳ میلیارد مترمکعب و حجم میعانات گازی تولیدی آن ۱/۱۶ میلیون بشکه بوده است.

تولید گاز از میدان فراساحلی شاه‌دیز در آذربایجان از ۹/۸ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۳ میلادی به ۹/۹ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۱۴ میلادی افزایش یافته است. در ۹ ماه نخست سال ۲۰۱۵، تولید این میدان ۷/۲ میلیارد مترمکعب گاز و ۱/۶۶ میلیون تن (حدود ۱۳/۴ میلیون بشکه) میعانات بوده است.

سوفاز؛ صندوق ملی نفت آذربایجان اعلام کرده که از سال ۲۰۰۷ تا کنون با اجرای پروژه‌ی این میدان عظیم نفتی و گازی در بخش آذربایجانی دریای خزر توانسته ۲/۱۲ میلیارد دلار درآمد کسب کند. درآمدهای این صندوق از میدان مذکور در سال ۲۰۱۴ نیز به ۵۲۳ میلیون دلار رسید. پروژه‌ی شاه‌دیز و خطوط انتقالش بیش از ۴۰ میلیارد دلار ارزش دارد و قرار است سالانه ۱۶ میلیارد مترمکعب گاز را از آذربایجان به بازارهای جهانی انتقال دهد. خطوط انتقال شاه‌دیز عبارتند از کاکوسوس جنوبی، آناتولی جنوبی و آدریاتیک

میدان گازی شاه‌دیز بزرگ‌ترین حوضه‌ی گاز طبیعی در سواحل آذربایجان است. این میدان با مساحت ۸۶۰ کیلومتر مربع در میانه‌ی دریای خزر و در حدود ۷۰ کیلومتری جنوب شرقی باکو واقع شده و عمق‌های مختلف ۶۰۰-۱۰۰ متری از سطح دریای خزر را پوشش می‌دهد.

میدان شاه‌دیز و حوضه‌ی گاز و میعانات آن، در سال ۱۹۹۹ کشف شد. بر اساس برآوردهای اولیه، ذخایر گازی این میدان یک تریلیون و ۵۰۰ میلیارد مترمکعب برآورد می‌شود. بر اساس یک توافقنامه‌ی مشارکت، شرکت بریتیش پترولیوم تولید از این میدان را بر عهده دارد.

با توسعه‌ی فاز اول شاه‌دیز تولید گاز آن از سال ۲۰۰۶ آغاز شد. فاز اول این میدان قابلیت تولید ۹ میلیارد مترمکعب گاز در سال و تقریباً ۵۰ هزار بشکه میعانات گازی در روز را دارد. بریتیش پترولیوم تا کنون ۶ میلیارد دلار برای توسعه‌ی فاز اول شاه‌دیز سرمایه‌گذاری کرده است.

با وجود پیچیدگی‌های حفاری چاه در آب‌های عمیق، ساخت سکوها، ساخت ترمینال ساحلی و احداث ۷۰۰ کیلومتر خط‌لوله‌ی آذربایجان-گرجستان-ترکیه، فاز اول میدان شاه‌دیز طی هفت سال توسعه داده شد. تولید گاز از این میدان، شرایط امن و پایداری را برای تأمین گاز آذربایجان، گرجستان



تصمیم سرمایه گذاری در این میدان، کنسرسیون موظف است طرح‌های مهندسی توسعه‌ی فاز دوم شاه‌دیز و توسعه‌ی خطلوله‌ی قفقاز جنوبی برای انتقال گاز طبیعی آذربایجان از مسیر گرجستان به ترکیه را نهایی کند.

کنسرسیون توسعه‌دهنده‌ی میدان شاه‌دیز آذربایجان در دریای خزر (به ریاست بریتیش پترولیوم قراردادی برای انتقال مستقیم گاز طبیعی به اروپا به مدت ۲۵ سال و به ارزش ۱۰۰ میلیارد دلار امضاء کرده است. این توافق برای نخستین بار، راه را برای انتقال مستقیم گاز طبیعی به اروپا از طریق خطلوله فراهم می‌آورد و به تقویت امنیت انرژی این منطقه از طریق متنوع‌سازی منابع عرضه و کاهش وابستگی به واردات گاز از روسیه کمک می‌کند. این قرارداد فروش ۲۵ ساله‌ی گاز با شرکت‌های تجاری و مصرف‌کننده، یکی از موانع بزرگ این پترولیوم و شرکایش در توسعه‌ی فاز دوم میدان شاه‌دیز را برطرف کرده است. ■

پایان عملیات اجرایی این پروژه (که از ژانویه‌ی ۲۰۱۴ آغاز شده) و برای سال ۲۰۱۸ پیش‌بینی گردیده و در حال حاضر از نظر مهندسی، تدارکات و ساخت‌وساز بیش از ۵۰ درصد کارها انجام شده است. هزینه‌ی توسعه‌ی فاز دوم شاه‌دیز حدود ۲۵ میلیارد دلار و تولید سالانه‌ی فاز دوم این میدان ۱۶ میلیارد مترمکعب پیش‌بینی شده که ۶ میلیارد آن به ترکیه و ۱۰ میلیارد باقیمانده به اروپا صادر می‌شود.

شرکت ملی نفت ایران نیز در فاز دوم شاه‌دیز واقع در بخش آذری دریای خزر ۱۰ درصد سهم دارد. به‌جز بریتیش پترولیوم، شرکت‌های استات‌ویل، سوکار آذربایجان، توتال، لوک‌اویل روسیه و TPAO ترکیه نیز از دیگر سهامداران پروژه‌ی توسعه‌ی این میدان هستند. طبق پیش‌بینی‌ها قرار است ارسال گاز شاه‌دیز به ترکیه در سال ۲۰۱۸ آغاز شود و با توسعه‌ی بیشتر این میدان، در سال ۲۰۱۹ گاز به اروپا صادر گردد. با توجه به نهایی شدن نخستین

دلار در نظر گرفته است. این قرارداد با هدف نظارت بر مهندسی تفصیلی، مدیریت پروژه و خدمات تأمین کالا به شرکت KBR ارائه شد. بر اساس اعلام شرکت بریتیش پترولیوم در آذربایجان، قرارداد یاد شده که مربوط به توسعه‌ی فاز دوم این میدان است در ۱۷ دسامبر ۲۰۱۳ در باکو امضاء شده است.

فاز دوم توسعه‌ی شاه‌دیز (توسعه کامل این میدان) که در سال بیش از ۱۶ میلیارد مترمکعب به تولید گاز فاز نخست این میدان (حدود ۹ میلیارد مترمکعب) اضافه می‌کند از بزرگ‌ترین تحولات گاز در جهان به‌شمار می‌رود که با آوردن منابع گاز دریای خزر به بازارهای اروپا، امنیت انرژی اروپا را افزایش می‌دهد. محدوده‌ی کاری توسعه‌ی فاز دوم شاه‌دیز شامل موارد زیر است:

- دو س کوی دریایی متصل به پل
- ۲۶ حلقه چاه تولیدی گاز که توسط دو سکوی نیمه‌شناور حفر شده‌اند
- ۵۰۰ کیلومتر خطوط لوله‌ی زیر دریا که چاه‌ها را به ترمینال خشکی متصل می‌کند

- ارتقاء ساخت و سازهای دریایی
- گسترش تأسیسات پشتیبانی ساحلی
- در ترمینال سنگچال شامل دو ردیف فرآورش گاز با ظرفیت روزانه‌ی هر ردیف ۹۰۰ میلیون فوت‌مکعب و تأسیسات تثبیت میعانات با ظرفیت ۱۰۵ هزار بشکه در روز
- نظارت بر تأمین کالا و تجمیع مدیریت اطلاعات پروژه

بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده،



شکل ۲- موقعیت سکوی میدان شاه‌دیز در دریای خزر